

در ژتر له چیر که که و شتی تریش:

کاره کتر له گوندک، که چل ما ک ده بن ده ژیت. لهو "دوانه" کان همن، "ئیوی زار باو بوو ل و (دوانه کان) بوون، ک دزان دوانه کان ک ن و چین؟"

▪ دوانه: سهر به ته ریه تی نه قشبه ندین، خو و نه ریت کی سهر، پا به ندبوون کی چه قهستوو به گوره که یان/ شخ هیه، وه باوه و و تراوه، له کابرایه کیان پرسی؛ پغمه مبر محمه د گوره تره، یان شخ هشید، وتی دیاره - گانه وه یه کی تر هیه ده ت: هرتکیان مر فی مه زن بوون. ثم دیاره یه ب شخ نه پغمه مبر. شخ هشید له پغمه مبر محمه د پیر ز و گوره تره.

دوانه، خه ویستییه کی زری ب چه ک هیه، له پارچه دووه می چیر که که ده خو نینه وه: که دوانه یه ک گ پای ووه و مای به ربار بوو ک اگرتوو و پای ده ت: "ب سهری مانگا سووره که ت بکه".

▪ چه ک (گ پای): له لای دوانه کان پیر زه، وه دار عه سای موسا، به کو ز تریش. گیه که ی ناگرن و ئامراز ک نیه ب کردن، به کو نه وه استه که ی ده گرن و ده ن، سهره باریکه که یشی، هرگیز له کاتی یشتن و کردن بهر زه ویی ناکه و ت.

پیر زیی چه ک، گیه شتوو ته ئاست ک؛ که ده توان به ئاسته کردنی گ پای ب که سی دژ یان "به ربار" بوو ک، په جوو بافر نن و که سی به ربار تووشی نه گبه تی و (خوانه خواسته) به ایه ک بکن.

▪ به ربار: له لای دوانه کان ئه و که سی جزیه نه دات، که بریتییه له و داواکارییه دوانه له که س کی ده کات، نانپ دانیت، یان بزن و گا ب. زرجار ده ن: خه ونمان به فانه شته ت وه بینوو، ئیتر ئه وه ده بته مای شخ یان دوانه. ئه گهر نا ئه وه که سه که به ربار ده ب، سهرپ چیه فرمان کراوه. به مانایه کی تر واته له وان نیه.

وه ک له چیر که که ده رده که و ت؛ ئاسته کردنی گ پای به ئاسته مای به ربار بوو ک، گه فی ب سهری مانگا سووره که ت بکه، ئه وه مردن و زیانگه یاندنه، له پای ئه و سهرپ چیه به ربار کردوو یه تی، ئه میس مردار بوونی مانگایه.

"نه شمانده زانی، که ئایا ئه م چیر که استه یان نا"، ئه وه

نیشاندەدات، کە کارەکتەر لە پەواریی زانین، لە نەو خورافیات و نەریتەکی یەكجار دواکەوتوو ژیاو، کە یەكسەر ئەم ڕستە یە لەم تەمەنەیدا، ئاماژە بۆ خەشباوێکی و نەبەینی کەمەگە و خەكە، کە وەها نەریت و خورافیاتی دینی بای بەسەردا کەشاون. ڕستە ی دوا ی ئەمیش "دەرکمان بە ڕوداوێکی (نەکرد)، کە بۆ ڕودان (ان) ی کە بەکار دێت، داخ چێتر ڕویدا بێت، کە باسی لێوە ناکات و ڕوداوگەلێک بە نەهەنی دەسپێرێت. داخ ئەمە بەهێ ی ئەووە بووبێت، کە دەرکی ئەم ڕوداوانە ی بۆ نەکراو؟ چونکە وا لە چێرکە دەگەین، کە ئەو ڕوداوانە ی تر، کە دەیانگەتێت، دەرکی کردوون. سەرباری ئەمە، ئەو نیشان دەدات، کە ما ی سەرکێ دێوانەکان جێگە ی پەجوو و ڕوداوی سەمەرە بوو، بێ یە لەگە ڕ ئەو دا دەرکی ئەم ڕوداوانە ی بۆ نەکراو. کارەکتەر لەگە ڕ ئەم خەشباوێکی یە مندا پێشیدا؛ چاوێ ڕ بوو لەسەر جێگە یەك، کە کەوتبوو نێوان گردێک و ما یانەو، فریشتە یەك بێت و بیکاتە بانمەرێف و دەمەستی خەك.

گە ڕانەو لەم چێرکە بۆ چێرکێکی تر و ئەمیش تەنیا بە ڕستە یەکی کورت، (چێرکەگەلی؛ شوانبوونی پەمبەر، سنگشەفکردنی پەمبەر، هەڵەن و جێگە ی تەسەنیم، چێرکەگەلی دێوانەکان و مانگا سوورە کە و... تاد) گە ڕانەو یەکی جوانناسی و گە ڕانەو یەکی سەرکەوتوانە یە، کە بەشێوە یەك توانای چێرکەنووێ بۆ ئافرانندی چێرکێکی باش و جیاواز لە تاکێ ڕوداوی، بە دەرێ ی کورت و بێغیە دانی وشە و هەڵەشتنی زانیاری لایەلا، نیشان دەدات.

ئەمە ی خوارەو، ڕ ئەو قەناغانەن لە چێرکە کە دا، کە یە کەکیان ساتی نووسین/چێرکەگە ڕانەو یە و ئەو یتریان سەرسامبوونە بە دێوانە و ژیا نیان، ئەو یتریشیان قەناغێکە، تێیدا کارەکتەر هەست دەکات و ئارەزووەکانی دەجووێن؛ مەیلداریشی بۆ جوانیی هاوێگەزە کە ی، کە ناتوانێت بێت؛ جوانە، کە بتدەکرێت، چونکە دەنگی ژن حەامە، ئەمەش بەهێکاری ئەو ی فریودەر و ناسکە و پیاو ناتوانێت لە بەرانبەریدا خێ بگرێت. ئەمەش داستان و ئەفسانە ی "شمشێری خودا" - پیاو؛ ئەو پاڵەوان و گەورە یە، کە لە ژنێ ڕدارترە - ئاشکرا دەکات.

یە کەم: قەناغێ چاوێ وانیی.

دوو هەم: قەناغێ مەرمندا یی.

سێ یەم: قەناغێ گە ڕانەو.

قەناغێ گە ڕانەو: ئەمە قەناغێ دەسپێکردنی چێرکە کە یە و ئەو

تەمەنەيە، كە چىرەكەكەي تەدا دە نووسراوە/نووسراوە. “چەندىن مانگ بىسەر بىست و پەنج سايمەو تەپەين و شتەكى نوو ۋوينا دا”. بە گوهرەي ئەمە و بە پشتبەستن بەو سايمەي لەگە چىرەكەكە نووسراوە، ئەو ۋە دەبەت چىرەكنووس لە 1992 لەدايەك بووبەت. (ئەمەش تەمەنى دوو ۋە ناغەكەي تريشمان بە ئاشكرا دەكات. واتە ۋە ناغە چاوەوانىيە لە شەش سايمەي و ۋە ناغە مەرمندايمەي سەزە و چوار دە سايمان).

ئەم كەوتنە نەو سايمەي تەمەنەش (25 سايمەي) وادەكات، كە چىرەكەكە بگەردەتەو، كە لە پارچەي دوو دەدا دەخوئەنەو، هەبەتە وەك لە پارچە (پەرەگراف) يەكەمدا نووسەر ئەو نیشان دەدات، كە گوايە ئەو ژيانە خودىيەي خواستى بوو و ئەو ۋەبەيەي لە ژيان گرتبوو بەر، كە هەميشە دەنگى ئەو لەگە دەنگى كە/باو نەها توو تەو، پەشيمانىيەك چەكەرە دەكات، كە گوايە ئەو يەو بوو نوو، يە، نوو نەبوو، بەيە ژيانى ۋە ژانەي دەبەتە قەرەبوو كەردنەو بەدارىيە، تەمەنى ياخي بوون و سەرەكەشەي دوای تەمەنى ۋە استەدەرنەچوون، گومان كەردن و پەرسىار كەردن. پەشيمانىيەك، كە دوا جار ۋە دەدەزرەتەو.

ۋە ناغە چاوەوانىيە: بەندە بە تەمەنى پەغەمبەرەو، كە جوبەائىل سنگى شەق دەكات، كە ئەو دەم تەمەنى پەغەمبەر 6** سايمەي بوو. واتە چىرەكنووس لە تەمەنى 6 سايمەيدا بوو، كە دەكاتە سايمەي 1998 (لەردەدا باز بەسەر دەخى سايمانى نەو تەكاندا دەدەين، كە كارەكتەر تەيدا ژياو، مەبەستمان ئەو يەو پەو سەت بەت بە گەرموگوى و گەشە كەردنى دەوانەكان لەم گونەدا). و دەيەو بەت خودا، وەك پەغەمبەر، يانەش دەوانە و خەلىفەيەك هەبەبەت، تا خەمەت بە دىنى ئىسلام بكات، كە ئەمە هەمان كەخەونى مندايمەنە. چونكە ۋە ژانە چەندىن جار دەبەستين، كە خودا تواناي هەموو شتەكى هەيە. كەچى لە ۋە ناغەي گەوانەو، واتە لە تەمەنى 25 سايمەيدا دەبەت: شتەكى نوو ۋوينا دا.

ۋە ناغە مەرمندايمەي: چىرەكنووس لەو خەيايە دەنكىشەتەيە بە ئاگا ها توو تەو، بەبەم هەشتا نازانەت چەن خودا تواناي كەردنى هەموو شتەكى هەيە؟ ئەم ۋە ناغە ساتى ۋەمان و خستەنە ژەپرسىارى شتەكانى دەورەبەرە، دەخەك، كە كارەكتەر لەنەوان دىن و ئاوا كەردنى دىن، جەنگى مانەو و جەنگى دەستەردار بوونەيە. نیشانەكانى (سەرى خەم دەخورەنم و هەروەها لەبەر تەنەبە هەربەت ۋە ناين، كە چوزانە؟) قەناعەت بەخەردن ناداتە خوئەنەر، كە بەت: ئيتەر خوئەنەو ئەم چىرەكە سەچوار جار سەرووزيادەيە، بەكەو بەداوى دەسپەكەردنەو، تووشە. خەي لەخەي دەپرسەت: ئاخە من لەكوئى كەتايى ئەم چىرەكەم؟ ئەي ئەو مەنى گەوانەو/كارەكتەر-ۋە ناغەي گەوانەو- نەبوو،

پښه کانی خستبوونه سهر مږه که وه و ئېستېش ښک دانېشتووم، کډ
چووزان؟

گډانې وهی کورت و به تايبته پډانی تهوس به چیرې که که، لهو شوې نهی
که گهره کیه تی، پښه که وه خوښه زښتر وابهسته ی چیرې که که ده که ن:
“لښه ر قښه فډه کډ پاڅو و تم، جاری یې کډم خو و دښمباتو و و
نامباتو و.” بیرکړنه وه له قهره بوو کړنه وهی خه وی شه وان،
گډه ره وه ده خاته وه نه وزدان، که قښاغی گډانې وه یه، بیرکړنه وه له
اېردوویه ک (قښاغی سنگش څکړدن به تايبته تی)، که کاره کتر که شی
دینیی و اېستر بډم خه یای دښکیش تی، که خه کډ دروستیان کړدو و
و بووه ته نه ریت، ته و او به سهر کاره کتره که مان/ماندا زان، که شه ی
له که ځاوه و انیی بووه، خودایه ک، که زښدراوی نایته تا سنگډکی تر
شق بکات - تی خوښه ر بډم: گډد، که نایته ...- ته مهش له پښناو زښتر
تښکه ښوون له که نووری خودا. له که ځاوه مهشدا پښه که وه به ستنه وهی
سته ی “برایې کم دډم ناکر نیوی ښوای ښوای ښوای به ښووی بېم؟” ته
شه و گډانې وه یه ته که ز له سهر هه بوونی په روه رده یه کی توندی دینیی،
به ځام زښره مل یی ده کاته وه. “ساری خو م دښخورنم. دښنگی هښلین
ښستاش هښر لښو گوډچکډ مدایې و ئوکات نښمدو و را و ا بډم، بډم
ژنډکی جوان بوو.” لښره دا ته و په رښشی، قه ده غه یی و ته نانه ته به
حه اښانینی ده نگی ژن و که بتکړدن له دین-ئېسلامدا-، زښر به زه قی
دیاره، به تايبته کات گډه ره وه ده ښت: ئوکات نه مده و را و ا بډم،
به ځام ژنډکی جوان بوو. ته نانه ته ترس ده که و ته سهر وشه یه کی کورتی
وه ک (جوان) یش.

گوند؛ دوور له شاره، به ځام ئاوه دانیه کی به خو وه گرتووه. ته
ئاوه دانیه ش که متازښر پښه ونډی به کډ بوونه وه و ما یی سهر کی
دښوانه کانه وه یه. کاره کتر چه ندجار هه وی ته وه ده دات بچ ته ده ره وه
تا میز بکات، به ځام ده رگه که یان به رانېر باخچه ی ما یی دښوانه کانه،
که شه وان ته پیدا کډه بڼه وه و خه ریکی گاتا کړدن. له وډا ښکه و تی
مامی، که اېستیه که ی مامی باوکیه تی ده کات، کات کډه یه و ښت بډته
ده ره وه، که ځاوه ښی خو زانه که یه تی، که ده کاته ئام ژن/ ئام ژنی
باوکی. دیاره له م په رښشی یان له م نه توانینه ی، که مږدی
ژنه که/ دښوانه که تښدا بووه، ژنه که سه غښته ده بډت و ده ښت: “بډ
ختری شځ هښید با خودا بتباهه وه بډ خی.”

دښوانه بوون، به شـوه يـهك پله ده داته ژن، كه پياو/پياوې نادښـوانه مافې چاوه ښوانكردنـيشي نـيه، چـونـكه ئـهـو لـه بـه ئـه نـجـا مـگـه يـا نـدـنـي ئـه رـكـي پـير ښـو و خـودا يـيـد اـبـو وـه. لـږ هـدا پـرسـيـار ئـه وـه يـه دـه بـت دښوانه بوون چ شه وكت و شانـازيـهك بـه پـياوې دښـوانه بـه خـشـت لـه بـه رـا نـبـه ر ژن/ژنـك كه دښوانه نـيه/نـه بـت؟ چـونـكه دښوانه كـا نـيش يـو ډـه و كـاري دـيني ئـي سـلامـن.

دوآجار گڏهه رهوه له مه ټډه گات، که دوانه کان (سوارانی خودا)
تاریکوون ده گه ښه وه.

“دایکم گوتی: ئەگەر من نەبم، خودا لێتان خەش نابێت، من نەمدانی خودا بێچی لێمان خەشنا بێت.” دووبارە گۆڕەوه به وشە “هەرچە نەدە” چیرۆکی ماتێیی خەیمان بێ دەگۆڕێتەوه له چاوه‌ڕوونی هاتنی فریشتە، بەبام تەناگات لەو مەهزەلەییە که خودا بێچی لێ خەش نابێت. ئەوه نییه، چەندین ڕێژیش چاوه‌ڕووه‌بووه، تا بەشە شەیتانییه‌که‌ی ڤۆبدرێت. ئیدی ئەم دەیه‌وێت بەم گوزارشته‌ی ڤه‌ها، یان بـه‌یری بکات له‌هر شتێک و تاوانێک، که ده‌یکات، ته‌نانه‌ت گۆگرتن له‌ مـه‌سیقاش، چونکه‌ فریشته‌کان نه‌هاتوون. تاوان له‌ فریشته‌کانه. به‌بام ئەمه‌ درێژه‌ ده‌کـێشـێت، هەرچە نەدەش گۆڕەوه‌ ده‌بێت: “استه‌ کاری دنیا ئاوايه‌***”، به‌بام خـه‌بوایه‌ ژیا نم به‌م شـۆه‌یه‌ نه‌بوایه‌ و شتێکی نوێ ڤووی بدا با و کـه‌تایی به‌م تـه‌دامانه‌ یه‌کـه‌یتمییه‌ ڤه‌نا بام، به‌بام له‌و ئەو ئەگه‌ره‌ نییه، که ده‌شـێ شتێک/جیاواز ڤوودات.

ئەم كە-كە بوونەي خودا و پەكرانى خودا، دواچار چىرەكنووس دەركى ئەو دەكات و تەدەگات، كە خودا تواناي ئەو ھەموو شتانە/شتى ترىشى ھەبوو، ھەيە. بە-ئام بە تەوسەكەشەو، دە-ت: "ھەرچەندە چەندىن ئۆزىش چاۋ-بووم، تا فرىشتەكان بىن و بىشەشەيتانىيەكەي نەوم فەقەتەن؛ بە-ئام مەن ھەرگىز شوان نە-بووم." واتە دەبوایە بى ئەوئەي خودا تواناي كەردنى ئەمەشى ھە-ت، پەويست وابوو، كە كارەكتەر دەبوایە شوان بوو-ت. ئەگەر نا خودا تواناي دووبارە كەردنەوئەي ھەمان ۋەداو و چىرەكى نىيە و ناشە-ت.

(له چیر که که دا سنگشه فکردن دواى شوانبوون خستراوه، ئه مهش تا مانایهك، یانیش بیانوویه کی ته نزیی بـ جفاك، دهسهـاتی خدا و وونه دانی سنگشه فکردن بـنـتهوه. واته خدا غهیبی هه بووه و زانیویه تی که کاره کتر له ته مه نی مـرمنداـییدا و دواتریش تووش به ژیانى شوانبوون نابـت، ئیتر چ چه قـیهك یان بیانوویهك بداته جوبـایل تا بچـت سنگی شهق بکات و وهك سوارچاکی خـی ههـیبـژـرت.)

له کاتـکدا خدا، که توانای کردنی هه موو شتـکی هه بوو، هه یه و

دهشبت، ئهوه منداڤك لهسهر جځگه يهك (تهسنيم) له نوان گردك و ماځه كې چاوه ځپه خدا توانای به بهردا بڼت/بڼتهوه و فریشته كان بڼرت تا به شه شهتانییه كې (كه ځاستییه كې هر خدا پڼی به خشیووه) لځیف ځبدن.

جځگه (تهسنيم): دهكرت به كار هڼانی جځگه، گه ځانه وه یه كې تریش بڼت بڼ چیركې ئافرانندی مړف، بابادهم پاشانه كینځ هوا، بڼیه بابادهم؛ خهونی كاره كتهری منداځه، كه ئهویش نځره، جگه له وهش هوا له پهراسووه نهك له قوځی جځگه ی تهسنيم. كهواته دهكرت هوا؛ (ژن/ئوهی كه دین و كځمه گه كانمان به زه حیفه یان داناوه) پلاری ته مهنی بیستوپنج ساځی ته مهنی به فیځچووی كاره كتهر/چیركنووس بڼت، كه قهره بوو ناكړتهوه؛ بیگرتته دین و نهریت، ئه میښ له پای ځوونه دانی شت كې نو.

هه ځبهت به سوودوه رگرتن له بیردځزی لاسایي كړنه وهی پلاتن: خدا، نموونه ی باځایه و ئاده میښ سځهر/خه لیفه ی خدا یه لهسهر زهوی و خه واش هونه ره لاسایي كړاوه كه یه، كه دووچار له نموونه ی باځا، یاخود وهكځبوون، دوورتره. به مانایه كې تر ژن پله سځیه و لځرهش له پیاو كه متره. ئه مهش ځهنگه ئه و گومانه مان؛ مه به ستبوونی چیركې ئافرانندی بابادهم و هوا، پځه وه پشته است بكا تهوه، كه دواچار دهیه وځت بڼت: گهل خدا ئه مانه شی توانیوون، له جیاوازییه كې نابهرابه ر، تا ناكځتا له نه بځاو؛ ناته با و جیاواز.

ئهم هه موو ځووداوانه ی چیركې كه ځه، كه دهشبت بڼ چاوی كار كتر، نو بووبن، كه بهسهر ئهم نه هاتوون، بڼیه له ژیا نیدا هیج شت كې نو نابینت و ځوینه داوه. ئه مهش به وه ځكاره ی وه ځامی ئه و چاوه نځیي كړنه ی ده می منداځی نه دراوه تهوه و سنگی شه قنه كړاوه.

دهكرت له كځتاییدا ئه وه بگوترت، كاره كتهری چیركې كه هه میښه به ځی هه وځدان بڼ بوون به وهی، كه له دهسه ځاتیدا نییه و له توانا به دهره، له نځو خهوتن و ئاگاییدا یه. چیركنووس دهیه وځت پځمان یځرت: له چاوی منی كاره كتهری منداځ/ منداځییمان و ئځستامان؛ شتی نو؛ ځوودانه وهی/لاسایي كړنه وهی چیركې كه گوره كانه. بڼیه په یاما ځسته ځی ئه و دیوی چیركې كه ځه؛ فځځدانی خه یاځی دځنكیش تانه یه بڼ بوون به پاځه وان، گه ځاندنه وه و زیندوو كړنه وهی ځووداو و لاسایي كه سانی تر. بڼیه گهره كه خځمان بچځنن و ځووداو/ ځووداوی بچووك بافرنن و دهستبه رداری منیگه وره بین و چتر خځمان به خهونی نه كران، دځنكیشت ئاسا، تځدانه مځنن.

پهراو-زه کان:

▪ گډرگن: تڦنهر. ئه فسانه يه كي گركييه و س- خوشكن؛
به نه وه كاني م-دووسا Medusa، ست-نو Sthenno و ئ-وريول
Euryale. ئه م س- خوشكه پرچيان ماري زه هراوييه. گډرگن-نه كان
به وه گوزارشت ده كرن، كه چير-كان ده گډ-نه وه، هر كه س-كيش
سه يري چاوي بكردين، يه كسر بووه به بهرد.
** هه-بهت گډ-انه وي جياواز هه يه له سهر ئه م م-ژووه، ئ-مه
ب- ئه وه ت-وانيني خ-مان به له گه-بووني شتي تريش
بنووسينه وه، ئه م سا-ه مان هه-بژاردووه، هه-بهت ز-رجار
ته مه ني شهش سا-يي گوزارشت له ق-ناغي 2 ب- 6 سا-ي ده كات.
*** -استه كاري دنيا ئاوايه، ئه مه سوودوه رگرتنه له -مان
(قه ساخانه ي ژماره پ-نج، كوورت ڦ-ن گات، وه رگ-اني: عه تا
نه هايي، چاپخانه: سهردهم، چ1، سل-مان- 2008)، چير-كنووس
سوودي له -مان جيهاني و م-د-رن وه رگرتووه. ئه م
ده قئاو-زانپهش يان ب-ين ئه م وه رگرتنه يه شي، ز-ر جوانناسي
شكاوه ته وه.

سهرنج: ئه م نووسينه، له ژماره "4" ي گډ قاري كه ل-ن، سا-ي
2018 ب-ا و كراوه ته وه.